

okt. 12, 1975

AMERIKAI MAGYAR VILÁG

KOSSUTH ÉS LEE TÁBORNOK

Irta: VASVÁRY ÖDÖN

Ennek a két, történelmileg nevezetes férfiúnak az életben semmi köze nem volt egymáshoz. Robert E. Lee, a polgárháborúban a déliek fővezére, öt évvel volt fiatalabb Kossuthnál és éppen abban az évben, amikor Kossuth Amerikában járt, 1852-ben nevezték ki a West Point katonai akadémia parancsnokává, ahol valamikor ő is tanult.

Vasváry Ödön

Mint katonaeMBER, Lee aligha érdeklődött különösebben Kossuth iránt. Bár szerette az Uniót, Lee mint virginiai származású ember, a saját állomáshoz maradt hű és fegyvert fogott a saját hazája ellen. Mint lázadó, elvesztette polgárjogát. Két hónappal azután azonban, hogy a déliek letették a fegyvert, Lee folyamodott Lincoln elnökhöz polgárjoga visszaállításáért, kifejezve készségét, hogy leteszi a hűségesküt. Ez az írása azonban valahogy elsikkadt, sohasem került az elnök vagy más hatóság elé és így Lee mint hontalan, polgárjogát elveszített egyén halt meg 1870-ben, 63 éves korában.

Lee folyamodványát 1970-ben találták meg egy csomó ócska papiros között és azóta folyamatba tették az eljárást, hogy Lee polgárjogát, ha halála után is, visszaállítsák. Ez most történt meg a kongresszusban, ahol a képviselőház 407 szóval 10 ellenében elfogadta a szenátusnak a visszaállítást javasoló indítványát.

Lee polgárjoga tehát egyenesbe jött, Kossuthé azonban nem. A polgárjogot mint lázadó, ő is elvesztette annak idején. Fogadalmát, hogy soha többé Habsburg alattvaló nem lesz, holtig betartotta és mint hontalan, kitagadott halt meg 1894-ben, 92 éves korában.

A két férfiú esetében azonban különbségek vannak. Lee vétkezett a hazája ellen, lázadók vezére lett, háborus hadsereget vezényelt a saját népe ellen — szóval, afféle Benedek Lajossá lett, aki magyar ember létére osztrák hadsereget vezetett a magyar nemzet letörésére. Kossuth küzdelme igazi szabadságharc volt. Kossuth nem vétett hazája ellen és az a honvéd hadsereg, amely szavára ugyyszólván a semmiből alakult ki, ugyanolyan célokért harcolt, mint Washington György hadserege.

Annak idején nem a nemzet vagy annak képviselő testülete vette el tőle a polgárjogot, hanem az az idegen hatalom, amely ellen maga a nemzet fegyvert fogott. Kossuthnak tehát nem kellett senki előtt megalázkodnia azért, hogy polgárjogát visszakapja. Ami a nemzetet illeti, a jogfosztás természetesen törvénytelen eljárás volt Kossuth esetében, annak a győztes zsarnoki utalomnak bosszuja, amely akasztófára huzta volna a magyar nemzet legnagyobb fiát, ha a kezei közé került volna.

Kossuth maga soha egy lépést sem tett magyar polgárságának visszanyerése érdekében. Az 1867-es kiegyezés Kossuth számára fájdalmas és gyötrelmes fejlemény volt, mert annak várható eredményeitől jogosan rettegett. Meg is irta, hogy Ausztriát valamikor a világ ítélőszéke elé fogják állítani és az a büntetés, amelyet megérdemelten kapni fog. Magyarországot éppen úgy sujtani fogja, mert sorsát összekötötte Ausztria sorsával. Hiába választották meg képviselőnek, hiába vonatkozott az általános kegyelem őrá is, semmi szín alatt sem volt hajlandó visszatérni Magyarországra, hogy Habsburg alattvaló legyen.

Ennek dacára a magyar politikában legalább egy

izben komolyan megpróbálták, hogy — valószínűleg Kossuth megkérdése nélkül — visszaadják a nagy magyarnak a polgárjogot.

És a nagy különbség Kossuth és Lee esetében itt következett be. A javaslat pártolói elindították a politikai gépezetet Kossuth politikai polgárjogának visszaállításának érdekében, amit természetesen utólagos királyi jóváhagyással, az országgyűlés többsége szavazhatott meg.

A magyar parlament 1890 márciusában foglalkozott a javaslattal. És ekkor történt Kossuth életének egyik legnagyobb tragédiája, aminek megtörténtét senki, még álmában sem tudta vagy merte volna: a magyar parlament többsége leszavazta az indítványt, megtagadta Kossuth Lajos magyar polgárjogának visszaállítását.

Ennek a tragédiának részleteit innen, az óceánon túli messzeségből, lehetetlen összeállítani. Ezt csak Magyarországon lehetne megtenni, az ottani tudományos segédeszközök segítségével. Így csak magát a pusztá tényt ismerjük és kis részben azt, ami utána következett.

Egészen eddig a magyar politikai életet, teljes tizenöt éven át, Tisza Kálmán és politikája uralta. Ez pedig Bécs felé hajbókolt, Habsburg-hű, Kossuth ellenes politika volt. A megszokott választási visszaélések segítségével mindig sikerült az országgyűlésbe is többségben küldeni be olyan embereket, akik ennek a rendszernek kiszolgálói voltak. A gépezet ezuttal is jól működött: a magyar országgyűlés tagjainak többsége a lelkére vette, hogy az akkor már 88 éves Kossuthot az egész nemzet, sőt: az egész világ előtt megszégyenítse.

A parlamenti határozatot szörnyű nemzeti felháborodás követte, amely olyan erős volt, hogy Tisza Kálmánt magát is elsodorta. Le kellett mondania a miniszterelnökségről s lemondását a királynak is el kellett fogadnia. Utóda két évig Szápáry Gyula gróf, az addigi földművelésügyi miniszter lett.

A szomoru ügygel természetesen a világsajtó is foglalkozott, a határozatnak adva igazat. Kossuthban akkor már a hitelét veszített politikust látták, aki nem akarja tudomásul venni az idők változását és azt a tényt, hogy Magyarország tulajdonképpen már elérte mindazt, amiért 1848—49-ben fegyvert fogott. Már ekkor hangoztatták, hogy a kiegyezéssel Magyarország lett a monarchia fontosabb és súlyosabb része.

Azután még évtizedeig kellett várni annak a meglátására, hogy a kiegyezés nemcsak hogy nem egyesítette a két országot, hanem véglegesen két részre szakította a birodalmat, aminek csak rossz vége lehetett.

